

GENERÁLNÍ AKT O POKOJNÉM ŘEŠENÍ MEZINÁRODNÍCH SPORŮ

26. ZÁŘÍ 1928

KAPITOLA I. O SMÍRČÍM VYŘIZOVÁNÍ SPORŮ

ČLÁNEK 1.

Jakékoli spory mezi dvěma nebo více stranami, přistoupiivším k tomuto generálnímu aktu, jež by nemohly být vyřešeny cestou diplomatickou, budou, vyjma případné výhrady uvedené v článku 39, podrobeny smírčímu řízení za podmínek obsažených v této kapitole.

ČLÁNEK 2.

Spory uvedené v předchozím článku budou předloženy stálé nebo zvláštní smírčí komisi sestavené zúčastněnými stranami.

ČLÁNEK 3.

Požádá-li o to jedna smluvní strana kteroukoli z ostatních stran, musí ve lhůtě šesti měsíců být sestavena stálá smírčí komise.

ČLÁNEK 4.

Jestliže se zúčastněné strany nedohodly jinak, bude smírčí komise ustavena takto:

- 1) Komise se bude skládati z pěti členů. Každá strana bude jmenovati jednoho člena, který může být vybrán z vlastních státních příslušníků. Ostatní tři členové komise budou vybráni společnou dohodou z příslušníků třetích mocností. Tito členové musí být odlišné státní příslušnosti, nesmějí mít svůj stálý pobyt na území zúčastněných stran a nesmějí být v jejich službách. Z těchto členů označí strany předsedu komise.
- 2) Členové komise budou jmenováni na tři roky. Mohou opět být zvoleni. Členové komise, kteří byli jmenováni společnou dohodou stran, mohou se souhlasem stran za trvání svého mandátu být vyměněni. Rovněž může každá strana kdykoli vyměnit člena komise, kterého jmenovala. Členové komise zůstanou přesto, že byli vyměněni, ve funkci, aby ukončili své započaté práce.

- 3) V případě, že se uvolní některé místo člena komise v důsledku úmrtí nebo demise nebo jiného zaneprázdnění, bude obsazeno v nejkratší lhůtě, přičemž bude zachován týž postup jako při jmenování.

ČLÁNEK 5.

Jestliže v době, kdy vznikne spor, neexistuje stálá smírčí komise, jmenovaná rozvaděnými stranami, ustaví se zvláštní komise za účelem prozkoumání sporu, ve lhůtě tří měsíců počítajíc od zaslání žádosti jednou stranou druhé. Jmenování koná se stejným způsobem, jak uvedeno v předchozím článku, neunesou-li se strany jinak.

ČLÁNEK 6.

- 1) Jestliže jmenování členů komise, kteří mají být ustanoveni společnou dohodou stran, nebylo provedeno ve lhůtách označených v člancích 3 a 5, pověřuje se provedením nutných jmenování třetí mocnost, vybraná společnou dohodou stran, neb na jejich dožádání úřadující předseda Rady Společnosti národů.
- 2) Nedosáhne-li se o žádném ze shora uvedených způsobech dohoda, označí každá strana jinou mocnost a jmenování bude provedeno společnou dohodou mocností takto vybraných.
- 3) Jestliže se obě tyto mocnosti nedohodly ve lhůtě tří měsíců, označí každá z nich tolik kandidátů, kolik členů má být stanoveno. Losem se rozhodne o tom, kteří z navržených kandidátů budou přijati.

ČLÁNEK 7.

- 1) Obě rozvaděné strany buď společnou shodou neb každá z nich zvlášť se obrátí na smírčí komisi žádostí, adresovanou předsedovi komise.
- 2) Žádost bude obsahovati stručný výklad o předmětu sporu jakož i vyzvání, aby komise učinila všechna vhodná opatření, která by vedla ke smíru.
- 3) Vyšla-li žádost pouze od jedné strany, musí o tom tato strana neprodleně zpravit druhou stranu.

ČLÁNEK 8.

- 1) Do čtrnácti dnů ode dne, kdy jedna strana předložila stálé smírčí komisi spornou otázku, může každá strana za účelem prozkoumání sporu vyměnit svého člena komise a nahradit jej jiným, který je znalcem v oboru, jehož se spor týká.
- 2) Strana, jež tohoto práva použije, musí o tom ihned zpravit druhou stranu; ta pak může učiniti totéž a to do čtrnácti dnů ode dne, kdy jí došlo vyrozumění.

ČLÁNEK 9.

- 1) Smírčí komise se sejde - nebylo-li stranami jinak dohodnuto - v sídle Společnosti národů neb v jiném místě, které určí její předseda.
- 2) V každém případě může komise požádati generálního sekretáře Společnosti národů, aby poskytl podporu její činnosti.

ČLÁNEK 10.

O prarce smírčí komise může veřejnost býti informována teprve po příslušném rozhodnutí komise učiněném v souhlase se stranami.

ČLÁNEK 11.

- 1) Nedohodly-li se strany jinak, upraví si smírčí komise sama způsob svého řízení, které v každém případě musí býti kontradiktorní. Při vyšetřování, nebylo-li jednomyslně jinak usneseno, bude se komise řídit ustanovením III. titulu Haagské úmluvy ze dne 18. října 1907 o pokojném vyřizování mezinárodních sporů.
- 2) Strany budou před smírčí komisí zastoupeny zmocněnci, kteří mají býti prostředníky mezi nimi a komisí; mimo to mohou strany k podpoře svého stanoviska používat poradců a znalců, jimi ad hoc ustanovenými, a žádati, aby byly vyslýchány všechny osoby, jichž svědectví by pokládaly za užitečné.
- 3) Komise zase má právo vyžádat si ústní vysvětlení od zmocněnců, poradců a znalců obou stran, jakož i ode všech osob, jichž předvolání se schválením jejich vlády by pokládala za vhodné.

ČLÁNEK 12.

Nedohodly-li se strany jinak, rozhoduje smírčí komise nadpoloviční většinou hlasů. O meritu sporu komise nemůže rozhodnouti, leč za přítomnosti všech členů.

ČLÁNEK 13.

Strany se zavazují, že budou usnadňovati činnost smírčí komise, že jí zvláště budou dodávati v míře co možná největší všechny doklady a užitečné informace a že rovněž použijí všechny prostředky, jimiž disponují, aby jí na svém území a v mezích svých zákonů umožnily předvolání a výslech svědků a znalců, jakož i dopravu na příslušná místa.

ČLÁNEK 14.

- 1) Po dobu své činnosti každý člen komise obdrží peněžitou náhradu jejíž výši určí strany společnou dohodou a na jejíž úhradu obě strany přispějí stejnou částí.
- 2) Všeobecné výlohy způsobené činností komise budou rozvrženy stejným způsobem.

ČLÁNEK 15.

- 1) Smírčí komise bude míti za úkol objasniti sporné otázky, sbíratí za tím účelem všechny vhodné informace za pomoci šetření neb jiným způsobem a usilovati o smíření obou stran. Po prozkoumání záležitosti bude moci komise stranám podati podmínky dohody, jež by pokládala za vhodné a uložití jim lhůtu k vyjádření.
- 2) K ukončení svých prací pořídí komise protokol, v němž se buď konstatuje, že se strany dohodly, - v tomto případě se uvádějí i podmínky dohody - nebo, že se strany nemohly smířiti. V protokolu se neuvádí, zda usnesení komise byla učiněna jednomyslně či většinou hlasů.
- 3) Neusnesou-li se strany jinak, mají práce komise býti ukončeny ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy jí byl spor předložen k rozhodnutí.

ČLÁNEK 16.

Protokol sestavený komisí dá se neprodleně stranám na vědomí. Strany samy o tom rozhodují, zdali může býti protokol uveřejněn.

KAPITOLA II.

O SOUDNÍM VYŘIZOVÁNÍ SPORŮ

ČLÁNEK 17.

Všechny spory, při nichž by si strany navzájem upíraly nějaké právo, - vyjma eventuální výhrady uvedené v článku 39 - budou předloženy k rozhodnutí Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti, jestliže se strany způsobem označeným v následujících člancích nedohodnou, že se obrátí k rozhodčímu soudu. Při shora zmíněných sporech běží samozřejmě v první řadě o spory, uvedené v článku 36 statutu Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti.

ČLÁNEK 18.

Dohodly-li se strany, že předloží spory, o nichž jedná předchozí článek, rozhodčímu soudu, se staví kompromis, v němž určí předmět sporu, výběr rozhodců a řízení, jehož dlužno užíti. Nejsou-li v kompromisu uvedena dostatečná a přesná ustanovení v tomto smyslu, použije se podle potřeby ustanovení Haagské úmluvy ze dne 18. října 1907 o pokojném vyřizování sporů.

Nezmiňuje-li se kompromis o základních pravidlech, podle nichž se mají rozhodci řídit, postupuje soud podle základních pravidel uvedených v článku 38 statutu Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti.

ČLÁNEK 19.

Nedohodly-li se strany na kompromisu, zmíněném v předchozím tříměsíčním vyrozumění předložiti spor přímo žádostí (žalobou) Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti.

ČLÁNEK 20.

- 1) Odchylkou od čl. 1 nemohou spory uvedené v čl. 17, které by vznikly mezi stranami jež přistoupily k závazkům obsaženým v této kapitole, býti podrobeny smírčímu řízení leč společnou dohodou.
- 2) Povinného smírčího řízení možno nadále užívatí při sporech, které v důsledku výhrad uvedených v čl. 39 jsou vyňaty jen z vyřizování soudního.
- 3) Byl-li učiněn pokus o smír a nezdařil-li se, žádná strana po dobu jednoho měsíce ode dne ukončení práce smírčí komise nesmí spor předložiti Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti ani požádati o stavení rozhodčího soudu podle článku 18.

KAPITOLA III.

O ROZHODČÍM VYŘIZOVÁNÍ SPORŮ

ČLÁNEK 21.

Všechny jiné spory než ty, o nichž pojednává čl. 17, jež během jednoho měsíce po ukončení prací smírčí komise, uvedené v kapitole I, nebyly vzájemnou dohodou stran odklizeny přeloží se – vyjma případné výhrady uvedené v čl. 39 – nedohodly-li se strany jinak, rozhodčímu soudu ustanovenému způsobem níže označeným.

ČLÁNEK 22.

Rozhodčí soud se skládá z pěti členů. Každá strana jmenuje jednoho člena, kterého může vybrati z vlastních státních příslušníků. Ostatní dva členové a vrchní rozhodce vybírají se společnou dohodou z příslušníků třetích mocností. Tito členové musí býti odlišné státní příslušnosti, jejich stálý pobyt nesmí býti na území zúčastněných stran a oni nesmějí býti v jejich službách.

ČLÁNEK 23.

- 1) Jestliže členové rozhodčího soudu nebyli jmenováni do tří měsíců od zaslání žádosti jedné strany adresované druhé straně, aby byl ustaven rozhodčí soud, pověří se jmenováním členů třetí mocnosti, vybrané společnou dohodou stran.
- 2) Nebylo-li v této věci dosaženo dohody, zvolí si každá strana jinou mocnost a obě takto vybrané mocnosti provedou ve shodě jmenování členů.
- 3) Jestliže se takto zvolené mocnosti do tří měsíců nemohly dohodnout, provede nutná jmenování místopředseda Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti. Je-li státním příslušníkem jedné ze stran, provede jmenování místopředseda. V případě, že by i tento byl zaneprázdněn nebo byl příslušníkem jedné ze stran, provede jmenování nejstarší člen Dvora, který není příslušníkem žádné ze stran.

ČLÁNEK 24.

Na místo uprázdněné úmrtím nebo demisí nebo jiným zaneprázdněním některého člena nutno neprodleně stejným způsobem, jak byl ustanoven, jmenovati člena nového.

ČLÁNEK 25.

Strany sestaví kompromis, v němž se určuje předmět sporu a řízení, jehož dlužno užíti.

ČLÁNEK 26.

Neobsahuje-li kompromis údajů vůbec nebo ne dostatečně přesných o bodech zmíněných v předchozím článku, bude v nutné míře použito ustanovení Haagské úmluvy ze dne 18. října 1907 o pokojném vyřizování mezinárodních sporů.

ČLÁNEK 27.

Nebyl-li do tří měsíců od ustavení rozhodčího soudu uzavřen kompromis, vznese jedna nebo druhá strana žádost (žalobu) k tomuto rozhodčímu soudu.

ČLÁNEK 28.

Neobsahuje-li kompromis o tom žádného ustanovení neb nebyl-li kompromis uzavřen použije rozhodčí soud základních pravidel uvedených v čl. 38 statutu Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti. Není-li podobných pravidel, jichž by se dalo použití ve sporu, soud postupuje ex aequo et bono.

KAPITOLA IV.

VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

ČLÁNEK 29.

- 1) Spory, pro jejichž vyřešení by bylo ve smlouvách platných mezi rozvádnými stranami ustanoveno zvláštní řízení, vyřizuje se podle ustanovení těchto úmluv.
- 2) Tento generální akt nedotýká se platných úmluv, jež stranám předepisují řízení nebo jim při rozhodčím nebo soudním vyřizování ukládají závazky, které zabezpečují vyřízení sporů. Je-li však v těchto dohodách stanoveno pouze smířčí řízení a zůstalo-li jednání o smír bezvýsledným, může býti použito ustanovení tohoto generálního aktu o soudním neb rozhodčím řešení v té míře, v jaké by strany na to přistoupily.

ČLÁNEK 30.

Byl-li smířčí komisi od jedné ze stran předložen spor, který druhá strana na základě úmluv platných mezi oběma stranami předložila Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti neb rozhodčímu soudu, zastaví komise projednání sporu do té doby, až Stálý dvůr mezinárodní spravedlnosti neb rozhodčí soud rozhodne spor o příslušnost. Stejný postup se zachová, když se jedna strana během smířčího řízení obrátí na Stálý dvůr nebo na rozhodčí soud.

ČLÁNEK 31.

- 1) Jde-li o spor, pro nějž podle vnitrostátního zákonodárství jedné ze stran, jsou příslušny úřady soudní nebo právní, může se tato strana postavit proti tomu, aby spor byl vyřizován podle různých, v tomto generálním aktu uvedených způsobů řešení, pokud kompetentní úřad v přiměřené lhůtě neucinil konečného rozhodnutí.
- 2) Strana, která by v tomto případě chtěla použití způsobů řízení uvedených v této úmluvě, je povinna uvědomiti o svém záměru druhou stranu a to ve lhůtě jednoho roku od uvedeného rozhodnutí.

ČLÁNEK 32.

Jestliže se v nálezu Dvora neb rozhodčího soudu prohlašuje, že rozhodnutí nebo opatření nařízené soudní neb jinou instancí jedné z rozvádných stran celkově nebo částečně odporuje mezinárodnímu právu a nepřipouští-li ústavní právo uvedené strany vůbec nebo jen neúplně, aby důsledky tohoto rozhodnutí neb opatření byly zahlazeny, dohodnou se strany že poškozené straně bude soudním neb rozhodčím nálezem poskytnuto spravedlivé zadostiučinění.

ČLÁNEK 33.

- 1) Ve všech případech, kdy spor je předmětem rozhodčího nebo soudního řízení, zejména pak jestliže otázka, ohledně níž jsou strany ve sporu, vyplývá z jednání již úplně nebo téměř úplně ukončených, Stálý dvůr mezinárodní spravedlnosti nalézá shodně s čl. 41 svého statutu, neb rozhodčí soud v době co možná nejkratší stanoví, jaká prozatímní opatření mají býti učiněna. Rozvádné strany jsou povinny se jim podrobiti.
- 2) Byl-li spor vznesen na smířčí komisi, může tato stranám doporučiti prozatímní opatření, jež pokládá za užitečná.
- 3) Strany se zavazují udržeti se všech opatření, která by mohla míti škodlivé účinky na provádění soudního neb rozhodčího rozhodnutí neb na úpravy navržené smířčí komisí, a vůbec vyvarovati se všeho, co by mohlo spor přirostřiti neb rozšířiti.

ČLÁNEK 34.

V případě, že vznikne spor mezi více než dvěma stranami, přistoupivšími k tomuto generálnímu aktu, nutno přihlížeti za účelem použití řízení uvedených v předchozích ustanoveních k těmto modalitám:

- a) Pro smířčí řízení se ustanovuje vždy zvláštní komise. Složení této komise řídí se podle toho, zda strany mají různé zájmy či zda dvě nebo více stran postupují společně.

V prvním případě každá strana bude jmenovati jednoho člena komise a všechny strany se budou společně usnašeti o ustanovení členů příslušníků třetích mocností, nezúčastněných na sporu. Počet těchto členů má vždy býti o jednoho člena větší než počet členů jmenovaných odděleně stranami.

V druhém případě strany, jež postupují společně, dohodnou se na společném jmenování vlastního člena komise a ujednají společně s druhou nebo ostatními stranami ustanovení ostatních členů komise.

V obou těchto případech strany, neusnesly-li se jinak, použijí čl. 5 a následující tohoto generálního aktu, pokud jsou slučitelné s ustanoveními tohoto článku.

- b) Při soudním řízení bude se užívati statutu Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti.
- c) Při rozhodčím řízení, jestliže se strany nedohodly na složení rozhodčího soudu a jde-li o spory, o nichž pojednává čl. 17 může každá strana žádostí (žalobou) předložití spor přímo Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti. Běží-li o spory uvedené v čl. 21, užije se čl. 22 a následujících, které o tom pojednávají; avšak každá strana, mající odlišné zájmy, bude jmenovati jednoho rozhodce a počet rozhodců jmenovaných odděleně stranami bude vždy o jednoho menší než počet ostatních rozhodců.

ČLÁNEK 35.

- 1) Tohoto generálního aktu může se použití mezi stranami, jež k němu přistoupily, i když třetí mocnost, ať je smluvní stranou aktu nebo ne, má na sporu zájem.
- 2) Při smírčím řízení mohou strany společnou dohodou pozvati třetí mocnost.

ČLÁNEK 36.

- 1) Jestliže při soudním neb rozhodčím řízení třetí mocnost usoudí, že při sporu jsou dotčeny její právní zájmy, může podati žádost (žalobu) Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti nebo rozhodčímu soudu za účelem intervence.
- 2) Dvůr nebo rozhodčí soud rozhodne.

ČLÁNEK 37.

- 1) Jde-li o výklad úmluvy, na niž jsou kromě rozvedených stran zúčastněny také jiné státy, kancelář Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti nebo rozhodčí soud je o tom neprodleně uvědomí.
- 2) Každý z těchto států bude míti právo intervence; použije-li tohoto práva, je výklad obsažený v rozsudku pro něj závazný.

ČLÁNEK 38.

Je možno přistoupiti:

- A. Buď k celému aktu (kapitolám I, II, III a IV);
- B. nebo pouze k ustanovením, týkajícím se smírčího nebo soudního vyřizování sporů (kapitoly I a II), jakož i ke všeobecným ustanovením o tomto řízení (kapitola IV);
- C. anebo pouze k ustanovením o smírčím vyřizování (kapitola I) jakož i k všeobecným ustanovením o tomto řízení (kapitola IV).

Smluvní strany nemohou pro sebe využití přístupu jiných stran k aktu leč potud, pokud samy převzaly tytéž závazky.

ČLÁNEK 39.

- 1) Nehledě k právu uvedenému v předchozím článku, strana, přistupující k tomuto aktu, může své přijetí činiti závislým na výhradách, taxativně vypočtených v následujícím odstavci. Tyto výhrady musí být vysloveny v okamžiku přístupu:
- 2) Výhrady mohou být formulovány způsobem, jímž se vylučují řízení vylíčená v tomto aktu, a to pro:
- spory vzniklé z dřívějších skutečností, ať při přijetí aktu stranou, jež výhradu podává, nebo při jeho přijetí jinou stranou, s níž by snad první strana byla ve sporu,
 - spory, týkající se otázek, jež mezinárodní právo ponechává ve výlučné kompetenci států,
 - spory, týkající se určitých záležitostí nebo zvláštních oborů jasně vymezených, jako teritoriálního statutu, nebo spory patřící do kategorií přesně určených.
- 3) Formulovala-li jedna rozvedená strana výhradu, mohou ostatní strany vůči ní uplatnit stejnou výhradu.
- 4) Má se za to, že případné výhrady stran, jež přistoupily k ustanovením tohoto aktu, ohledně soudního nebo rozhodčího vyřizování sporů, nevztahují se na smírčí řízení. Ledaže by o tom byla učiněna výslovná zmínka.

ČLÁNEK 40.

Každá strana, která přistoupila jen k části aktu nebo podala určité výhrady, může kdykoli pouhým prohlášením buď rozšířit svůj přístup i na jiné kapitoly nebo upustit od veškerých neb od částí svých výhrad.

ČLÁNEK 41.

Spory, týkající se výkladu neb použití tohoto generálního aktu, počítaje v to i spory, týkající se kvalifikování sporů a dosahu případných výhrad, budou předloženy Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti.

ČLÁNEK 42.

Tento generální akt, jehož francouzský a anglický textu je autentický, bude označen datem 26. září 1928.

ČLÁNEK 43.

- 1) K tomuto generálnímu aktu mohou přistoupit: Každá hlava státu neb jiný příslušný orgán členů Společnosti národů, jakož i státy, které nejsou členy Společnosti, jim však od Rady Společnosti národů byl ad hoc zaslán opis aktu.
- 2) Listiny o přístupu, jakož i dodatečná prohlášení uvedená v čl. 40 zasílají se generálnímu sekretáři Společnosti národů. Tento potvrzuje příjem všem členům Společnosti i nečlenům, o nichž se zmiňuje předchozí odstavec.
- 3) Péčí generálního sekretáře sestaví se tři seznamy označené písmeny A, B a C, odpovídající třem různým způsobům přijetí aktu uvedeným v čl. 38 tohoto aktu, v nichž se budou uvádět přístupy a dodatečná přistoupení prohlášení smluvních stran. Seznamy tyto budou stále vedeny a jour a budou uveřejněny ve výroční zprávě, již generální sekretář podává Shromáždění.

ČLÁNEK 44.

- 1) Tento generální akt nabude působnosti po devadesáti dnech ode dne, kdy generální sekretář Společnosti národů přijal oznámení o přístupu k aktu alespoň ode dvou smluvních stran.
- 2) Každý přístup k tomuto aktu, učiněný po době, kdy nabyl působnosti ve smyslu předchozího odstavce, nabude působnosti po devadesáti dnech ode dne, kdy byl přijat generálním sekretářem Společnosti národů. Stejně tomu bude při dodatečném prohlášení stran, o nichž se zmiňuje čl. 40.

ČLÁNEK 45.

- 1) Tento generální akt bude platit po pět let ode dne, kdy nabyl působnosti.
- 2) Akt zůstane pro smluvní strany, které jej nevyprávěly alespoň šest měsíců před uplynutím lhůty v platnosti vždy pro další pětileté období.
- 3) Výpověď se podává písemným oznámením generálnímu sekretáři Společnosti národů. Tento uvědomuje o tom všechny členy Společnosti, jakož i nečleny uvedené v čl. 43.
- 4) Výpověď může být také částečná nebo záležet v oznámení nových výhrad.
- 5) I když jedna ze smluvních stran, jež jsou na sporu zúčastněny, podá výpověď, přece budou veškerá řízení, zahájena před dobou, kdy končí pro stranu působnost generálního aktu, dále vedena až do jejich normálního ukončení.

ČLÁNEK 46.

Jeden exemplár tohoto generálního aktu, opatřený podpisy předsedy Shromáždění a generálního sekretáře Společnosti národů, bude uložen v archívech sekretariátu. Ověřený přesný opis textu bude zaslán všem členům Společnosti národů, jakož i oněm státům nečlenům, které budou označeny Radou Společnosti národů.

ČLÁNEK 47.

Tento generální akt bude generálním sekretářem Společnosti národů zaregistrován, datem, kdy nabude působnosti.¹

¹Převzato z publikace A. Hobzy: Dokumenty ke studiu mezinárodního práva, Praha 1931, s. 178 - 191